

Web 2.0; Ik heb, jij hebt, samen hebben we...

De 26 jarige Tonie van Ringelestijn, freelance journalist en radiomaker leeft op het web. Zelfs als je hem tegenkomt op een workshop. Terwijl hij met één oor naar de spreker luistert, zit Van Ringelestijn verdiept in een beeldscherm zijn Gmail te checken, voegt hij afspraken toe aan RSScalendar.com, plaatst een paar nieuwe links op de bookmark site Del.icio.us en logt hij in op Plazes.com om automatisch een 'punaise' op de digitale kaart te prikken zodat zijn vrienden elders precies kunnen zien waar hij op dat moment uithangt. Komt hij 's avonds laat thuis dan zet Van Ringelestijn onmiddellijk zijn persoonlijke webradiostation Last.fm aan terwijl hij foto's van de workshop naar de fotosharing site Flickr.com oplaadt. "Ik kan prima zonder computer," zegt Tonie. "Maar zonder internet ben ik verloren. Al mijn grappen en grollen staan online."

Natuurlijk heeft Van Ringelestijn wel een computer nodig maar waar hij op doelt is dat alleen een webbrower gebruikt om zijn digitale leven in goede orde te leiden. Van Ringelestijn hoeft namelijk zijn Outlook, MSN Messenger of Word op zijn laptop niet meer te starten want hij maakt veelvuldig gebruik van de vele internet applicaties en webdiensten die onder de noemer Web 2.0 vallen. Chatten, mailen, links organiseren, schrijven, foto's opladen, spreadsheets aanpassen, muziek luisteren enzovoort kan je nu allemaal vanuit je browser doen. Web 2.0 is echter veel meer dan een verzameling webdiensten en applicaties die je desktop programma's gaan vervangen. Web 2.0 is sociale software. Software die als een verfrissende wind over de webvelden waait. Het toverwoord is doen; socialiseren, samenwerken, creëren en vooral delen. Wat ik heb, krijg jij en wat jij hebt, krijg ik, want als we samen delen hebben we samen meer. Flickr, Backpack, Blogger, Hyves, Schoolbanken, Wikipedia, en Del.icio.us zijn enkele voorbeelden van de honderden diensten die onder de noemer Web 2.0 vallen. "Ze zeggen dat Web 2.0 een hype is," zegt Van Ringelestijn. "Maar het is gewoon handig."

Miljoenen mensen zoals Van Ringelestijn creëren hun eigen vermaak door video's op MyTube te delen, hun foto's op Flickr te plaatsen en met trefwoorden te annoteren en socialiseren via sites zoals Hyves en Friendster door hun vriendenkring met anderen te delen. Op MySpaces.com delen mensen hun gedachtes, foto's en muziekvoorkeuren op gepersonaliseerde homepages. Massaal verzamelen mensen nieuws naar interesse, herverpakken deze met eigen commentaar en plaatsen deze op weblogs of maken hun eigen

radioprogramma's die ze via podcasts verspreiden. Professionals werken online gezamenlijk aan projecten op Basecamp.com, stellen samen de agenda vast en schrijven online hun beleidstukken. Allemaal vanuit de webbrowser.

Het zijn nieuwe webprogrammeer en script technieken zoals AJAX, Ruby on Rails, PHP en dergelijke die het mogelijk maken om mini programma's geheel transparant binnen de webpagina te draaien. Ze voelen net zo snel als je gebruikelijke desktop applicaties. Voeg daar aan toe dat je je informatie zoals kalenders, adressen, links, mail, foto's etc. niet meer op je harde schijf bewaart maar centraal op het internet en je bent niet meer afhankelijk van die ene computer. Kortom, wat je er mee doet is niet nieuw maar wel veel gemakkelijker. Je digitale leven is immers via de webbrowser vanaf iedere willekeurige computer ter beschikking. Web 2.0 is zo sterk in opkomst dat er geruchten de ronde doen dat Google in de nabije toekomst met een eigen computer platform zal komen, volledig gebaseerd op de webbrowser die het leeuwendeel van je desktop programma's zal vervangen. Google koopt namelijk massaal allerlei software producten op zoals Writely, een online tekstverwerker tot en met SketchUp, een 3D modellering programma die ze in één van de vele Google Web 2.0 diensten willen integreren. Ook Microsoft ziet de bui hangen en in navolging van Google werkt het bedrijf keihard aan het ontwikkelen van Windows Live Web 2.0 diensten.

Maar wat maakt de techniek tot sociale software en wat voegt het toe aan wat we nu al hebben? Sociale software doet onmiddellijk denken aan de uiterst succesvolle online vriend-van-een-vriend site zoals Hyves met haar meer dan 1,6 miljoen leden of de collega-van-een-collega site LinkedIn. Dat is op zich juist want beide sites zijn als sociale netwerken een belangrijk onderdeel van het Web 2.0 fenomeen. Het sociale aspect is echter veel breder. Mensen vertonen namelijk altijd sociaal gedrag rondom een gedeeld object zoals een hobby, een link, een foto, een auto of een jurk en niet perse rondom een vriend van een vriend.

Rondom de gedeelde objecten spelen tags, oftewel trefwoorden, een belangrijke sleutelrol. Met tags kan je de enorme hoeveelheid digitale informatie structureren en socialiseren. In de eerste instantie schep je door het toevoegen van trefwoorden, tagging genoemd, voor je zelf orde in de chaos van links, foto's, documenten, voorwerpen en interesses die je op verschillende sites online zet. De content is dankzij de trefwoorden immers veel makkelijker terug te vinden. Maar veel

opmerkelijker is dat de techniek zorgt voor geautomatiseerde kruisbestuiving. Jouw foto's, links en interesses worden automatisch gelinkt in een enorme pool met soortgelijke informatie van anderen onder het zelfde trefwoord.

Neem nou Del.icio.us, één van de meest populaire Social Bookmarking websites. "Ik zou niet meer zonder kunnen," zegt Marja Verstelle, hoofd ICT & Onderwijs Expertisegroep, een semi commerciële groep adviseurs onder de paraplu van de Universiteit van Leiden die docenten, opleidingen en bestuurders in het onderwijs adviseren en ondersteunen met ICT oplossingen. "Het organiseren van mijn links via Del.icio.us geeft me rust. Als ik voorheen via het web een onderwerp onderzocht, maakte ik tijdens het lezen voortdurend bookmarks van links die ik later wilde lezen. Ik probeerde deze links in een mappenstructuur te organiseren maar kon de links vaak toch niet terugvinden. Als ik nu een link tegenkom dan bewaar ik die met één klik naar Del.icio.us en kan ik allerlei tags toevoegen die voor mij betekenis hebben. Bovendien kan ik notities maken. Het maakt het terugvinden veel makkelijker." De tags zijn niet alleen uitermate praktisch, ze verbinden je onmiddellijk met de links van mensen die de zelfde interesse met je delen. "Ik kan aan de hand van mijn tags zien wat andere mensen onder die tag opslaan. Soms zie ik dan dat zij het zelfde onderwerp via een totaal verschillende invalshoek benaderen. Dat leidt weer tot nieuwe inzichten. Bovendien kan ik mijn eigen tags aanvullen met tags van anderen. Deze manier van werken vergt wel een andere manier van denken."

Del.icio.us mag dan een praktisch voorbeeld van sociale software zijn, tags leiden ook tot verrassende verschijnselen zoals bij het bekende Flickr.com. Flickr dat ooit begon als een simpel online foto album is door tagging een compleet eigen leven gaan leiden op een manier die de oprichters oorspronkelijk nooit hadden durven dromen. Door het gebruik van tags is Flickr van het familie kiekjes-album uitgegroeid tot een enorme gemeenschaps foto-album waar mensen met elkaar zonder tekst via beeld communiceren, burenen elkaar voor het eerst ontmoeten omdat ze een foto van hun huis tegenkomen en elkaar onderling inspireren om nieuwe wegen met beeld in te slaan.

Zo is er de bekende groep Flickr liefhebbers van het Ontdek-je-plekje a.k.a Geheim Genootschap die in hun woorden een 'clubhuis zijn voor een genootschap dat door Amsterdam waart om in alle krochten en hopen van de stad foto's te maken voor Flickr.com.' De ruim 130 tellende groep leden spelen het gezelschapsspel 'Ontdek-je-plekje'

oftewel op welke lokatie in Amsterdam is een foto genomen?

Een andere groep Amsterdammers delen foto's van hun woonkamers en de leden van de groep 'Flickr meet-ups in Amsterdam' organiseren enkele malen per jaar een samenkomst in een café waar wildvreemde Flickr leden elkaar kunnen ontmoeten.

"Ik dacht eerst dat Flickr hoofdzakelijk rondom het hobbydomein cirkelde," zegt Marja. "Ik was dan ook verbaasd om groepen bibliothecarissen tegen te komen die duizenden foto's delen terwijl het vak echt talig is en niet beeldend. Docent Beth Harris bijvoorbeeld vroeg haar studenten om foto's van renaissance schilderijen te voorzien van commentaar en om via de notes functie ook specifieke onderdelen van de het schilderij te annoteren."

Tags op Flickr leveren bovendien boeiende experimenten op. Muzikant Jonathan Coulton produceerde een muziekvideo door aan ieder zin van het liedje een foto van Flickr te hangen. New York Times Magazine columnist Rob Walker gebruikte Flickr om zoveel mogelijk Martin Luther King boulevards die verspreid over Amerika voorkomen te verzamelen voor een artikel en

Sociaal betekent overigens niet dat je alles met iedereen moet delen. Via Flickr konden familie leden de geboorte van Josie Robson op de voet volgen. De zwangere ouders gebruikten een cameratelefoon om voortdurend updates van de bevalling te fotograferen en deze naar Flickr te opladen. De geboorte werd vrijwel in realtime vastgelegd bij iedere nieuwe foto mailde de familie toejuichende commentaren die onmiddellijk onder de foto's verschenen, aldus een artikel op Salon.com.

Volgens Verstelle zijn tags bij uitstek geschikt voor aanbevelingssystemen zoals Amazon dat al lang met haar koopwaren doet. Je koopt een boek en op basis van je keuze geeft Amazon een overzicht welke boeken andere lezers met dezelfde interesse als jij, kochten. "Ik vertrouw dat niet helemaal. Je hebt geen idee welk marketing apparaat daar achter schuilt om je nog meer te verkopen," zegt Verstelle. Volgens Verstelle zijn een aanbevelingen door gebruikers zonder commerciële motivatie veel betrouwbaarder.

Van Ringelestijn kan dat beamen. Zijn favoriete Web 2.0 site is Last.fm, een 'streaming' radiostation die je muziekprofiel bijhoudt en leert welke muziek je wel of niet mooi vindt. Het is de enige dienst waarvoor hij bereid is te betalen. "Ik speel mijn muziek alleen nog maar af op mijn computer," zegt Van Ringelestijn. "Last.fm houdt precies bij wat ik afspeel." Via de Last.fm speler luistert hij naar internetradio en het

programma stuurt de naam van ieder op zijn computer afgespeelde nummer naar Last.fm. Dat geldt ook voor eigen muziek die hij via WinAmp of iTunes afspeelt. Speelt hij een nummer af tot het einde dan registreert Last.fm dat als Van Ringelestijn's smaak maar spoelt hij halverwege door dan 'weet' Last.fm dat het nummer niet Van Ringelestijn's voorkeur geniet. Na verloop van tijd ontstaat er een profiel. "Last.fm maakt op basis van mijn profiel en aanbevelingen van anderen voor mij een persoonlijk radiostation aan. Speel maar eens een nummer af waarvan je denkt dat niemand dat kent. Er is altijd wel iemand met jouw smaak." Gebruikers kunnen de muziek ook taggen. "Je kan op basis van tags zoals bijvoorbeeld Angry of Dutch hele specifieke muziek op je radiostation samenstellen. Het is de perfecte manier om nieuwe muziek te ontdekken."

Verstelle ziet ook mogelijke nuttige toepassingen van geautomiseerde aanbevelingssytemen binnen het onderwijs. "De maatschappij vraagt om flexibeler onderwijs. De nieuwe generatie leert op een andere manier, ze willen er wel eens een half jaartje tussen uit en zelf willen kiezen in welke volgorde ze de leerstof willen volgen. Het onderwijs kan zich voorbereiden op die generatie, met bijvoorbeeld een aanbevelingssysteem voor leerplannen. Een leerling zou online aan kunnen geven wat zijn voorkennis is, zijn leerstijl en in welk tempo hij of zij wil leren. Het systeem zou dan een een persoonlijk leerplan kunnen aanbevelen. Kortom, voor jou persoonlijk zou de volgorde van bijvoorbeeld module 1, 4 en 8 volgens de profielen van studenten die je voor zijn gegaan het meest efficiënte leerplan opleveren.

Flickr, Last.fm, Del.icio.us, Hyves, het zijn allemaal diensten waar het voor de hand ligt waarom mensen hun interesse met andere delen. Je geeft en je ontvangt. Van Ringelestijn bijvoorbeeld ontdekt nieuwe muziek en Verstelle's getagde links leiden tot nieuwe inzichten. Minder voor de hand liggend is de motivatie van mensen om hun expertise te delen met behulp van Wiki software. Volgens de Nederlandse versie van de 'vrije encyclopedie' Wikipedia is een Wiki "een softwareapplicatie, toepassing, waarmee webdocumenten gezamenlijk kunnen worden bewerkt, zonder dat de inhoud door deskundigen moet worden geredigeerd en of geaccepteerd." De Nederlandse Wikipedia encyclopedie heeft meer dan 150.000 artikelen geheel geschreven door anonieme gebruikers zoals jij en ik. Dat geldt voor legio Wikis zoals de Wikibooks, 'een collectie van vrije tekstboeken die in samenwerkingsverband worden geschreven' en Wikispecies dat een 'wetenschappelijke classificatie en beschrijving van planten en dieren beoogt te maken'. Niemand krijgt credit voor zijn of haar bijdrage.

"Ik mag meedoen. Dat is waar Web 2.0 over gaat" zegt Willem Velthoven, oprichter van Mediamatic, een ontwerp- en adviesbureau dat zich richt op oude en nieuwe media en een stichting die Mediamatic Magazine uitgeeft en culturele activiteiten organiseert. "We gebruiken het web nu als een internet applicatie waardoor je lekker mee kan doen. Het maakt niet uit waaraan."

Volgens Velthoven is er weinig verschil tussen mensen die 'ego-achtig zitten te bloggen, en met regelmaat een lief, glimlachende, leuke foto publiceren om genoeg hits op hun weblog te scoren' en het persoon die anoniem zijn tijd steekt in het delen van kennis via de Wikis. "Het is gewoon een mens met een ander karakter. Iemand die minder behoefte heeft aan persoonlijke aandacht. Het is iemand die het fijn vindt om het naadje van de kous te weten en te publiceren omdat ze het fijn vinden dat een ander ook het naadje van de kous weet. Zo'n persoon voelt zich nuttig en het geeft hun leven zin dat ze mee mogen doen. Je kan als wetenschapper in gespecialiseerde journals publiceren maar misschien ben je geen wetenschapper maar weet je wel alles over orchideeën. Wat is dan de mooiste plek ter wereld? Dat is de plek die je het makkelijkst vindt, waar de andere liefhebbers ook zijn en waardoor je een gevoel van gezamenlijkheid krijgt." Blogs, Flickr of Wikis. "Het is allemaal het zelfde Web 2.0. Je bent nog steeds een mens met eigen behoeftes, hobby's en stornissen. Daar vindt je verschillende plekken voor."

Web 2.0 wordt weleens het Web Reloaded genoemd en Van Ringelestijn mag de vele diensten dan wel uitermate handig vinden, Velthoven kijkt als doorgewinterde Web 2.0 gebruiker voorbij het huidige halleluja gehalte van de sociale software. "Al die verschillende plekken zijn versplinterd. Het zijn allemaal aparte namen voor aparte dingen. Web 2.0 mist nu synchrone aanwezigheid. Als ik online ben kan je niet op alle sites waar ik iets doe, zien dat ik online ben. De sociale verbinding ontstaat alleen als we allebei lid worden van het zelfde. Ik, en velen met mij, worden daar knettergek van. Op Plazes moet ik weer iemands buddy worden terwijl ik dat sinds 1999 al lang via een andere site ben. Dat is hopeloos. Gewone mensen zijn niet gemotiveerd om dat voor een derde keer te moeten doen. Er moeten standaarden komen die het veel makkelijker maken om aan mensen die ik vertrouw mijn aanwezigheid kenbaar te maken." Volgens Willem zijn er nog veel meer belemmeringen die gewone mensen van het gemak en het leuke van Web 2.0 weerhouden. "Ik experimenteer nu bijvoorbeeld met Flickr voor de communicatie met ouders van klasgenoten van mijn zoontje. Het lijkt niet te lukken om de kerstmusical foto's op Flickr met de

ouders te delen. Toen ik voorstelde om Flickr te gebruiken voor het delen van foto's zei de bovenmeester van de katholieke basisschool; flikker zeg je? Je denkt toch niet ik de ouders een site aanraadt die flikker heet? De drempels tot het gebruik van Web 2.0 liggen op hele gewone gebieden. Er is nog zoveel aan Web 2.0 te doen."